Jordi Piqué Padró
Doctor en Història Contemporània. Cap del Servei d'Arxiu i Documentació Municipal de l'Ajuntament de Tarragona. President del Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver. Entre les més de cent publicacions destaca 'La crisi de la rereguarda. Revolució i guerra civil a Tarragona (1936-1939)'.

La Cooperativa Popular número 1 de Tarragona el 1938. Estava organitzada per la CNT a l'interior de la confiscada església de Sant Joan. FOTO: VALLVÉ. CEDIDA PEL CENTRE D'IMATGES DE TARRAGONA / L'ARXIU

La Guerra Civil a Tarragona

Quins són alguns dels aspectes més específics o particulars de la demarcació de Tarragona en el context general de la Guerra Civil a la resta de Catalunya i d'Espanya?

L'exèrcit sollevat contra el govern de la República, comptant amb la participació decisiva de la Itàlia feixista i l'Alemanya nazi, mitjançant l'ús de l'aviació militar i dels bombardejos sistemàtics sobre la població civil, practicarà la guerra total que s'estendrà sobre tot el territori enemic.

La situació geoestratègica de les comarques tarragonines augmentarà la seva consideració com a objectiu de guerra: en primer lloc una extensa franja de litoral en la qual s'ubica el segon port de Catalunya i, en segon terme, la importància de les comunicacions terrestres entre Barcelona i València, així com la línia perpendicular de proveïment del centre i sud del front d'Aragó.

La conseqüència serà que, entre el febrer de 1937 i el gener de 1939, es patiran més de 1.350 agressions aèries que causaran 1.135 víctimes mortal i 1.346 ferits, a banda de la destrucció d'infraestructures i habitatges.

Pel que fa a la situació política, només dir que a les darreres eleccions legislatives del febrer de 1936, el resultat a la província fou d'un 57 % pel Front d'Esquerres i d'un 43 % pel Front d'Ordre. Amb diferències respecte a aquesta mitjana provincial i decantant-se a favor del Front d'Ordre estaran les comarques de la Terra Alta (58 %) i del Priorat (48 %).

La pitjor repressió

Aquestes dues comarques limitaren amb la rereguarda del front d'Aragó, és a dir la zona que registrà la més alta densitat de milicians armats que integraren les columnes anarquistes. Per aquesta suma de factors adversos, la Terra Alta serà la comarca catalana amb l'índex de repressió més alt de Catalunya i el Priorat la segona.

La fracassada rebel·lió militar del 19 de juliol tingué com a resposta l'esclat d'un terratrèmol social, una revolució de caire obrer que es fonamentava en el poder de fet que s'atorgaven els milicians armats que dominaven els carrers de les ciutats, viles i pobles. En aquesta situació de col·lapse social i polític, en el marc general d'una Guerra Civil, entre els mesos de juliol i novembre de 1936, es desfermarà la repressió a la rereguarda que causarà 1.486 víctimes mortals a la demarcació. En aquest tràgic balanç, Solivella serà la població amb l'índex mes alt de repressió de tota Catalunya.

Els Fets de Maig

A les comarques tarragonines predominava una propietat de la terra molt repartida en petites i mitjanes explotacions agrícoles. És aquesta estructura econòmica i social la que comportarà una resistència al procés de col·lectivització de la terra que pretenia imposar la CNT-FAI i el POUM. A la ciutat de Tarragona l'enfrontament se centrarà en el monopoli cenetista de la conselleria de proveïments i el conflicte d'interessos que això representava amb el comerç local, amb el suport de la UGT i el PSUC. El xoc entre les forces antifeixistes durant els Fets de Maig de 1937 a la província de Tarragona provocarà 32 morts i 340 detinguts. La balança es decantarà a favor d'ERC, UGT i, especialment, del PSUC.

La columna de Tarragona

Un cop sufocada la rebel·lió militar a Catalunya i frustrat l'intent de sublevació de la guarnició que hi havia a Tarragona, la primera preocupació dels comitès antifeixistes tarragonins fou la necessitat d'organitzar una força armada que havia de combatre la insurrecció en els llocs més propers on havia triomfat, és a dir, a l'Aragó.

Entre el 23 de juliol i inici de setembre, en diferents expedicions, la Columna de Tarragona quedarà formada per uns 750 soldats de l'exèrcit, 200 efectius entre carrabiners i guàrdies civils i prop d'un miler de milicians procedents de la ciutat i les diferents comarques tarragonines.

Les forces expedicionàries de Tarragona es dirigiran des de l'inici de l'operació cap al sud de la província de Saragossa, es posaran sota el comandament centralitzat del dirigent anarquista Antonio Ortiz, ocuparan Lécera i Montalbán i assetjaran Belchite. En aquesta línia s'estabilitzarà el front fins a l'estiu del 1937.

La primavera de 1938, l'ofensiva franquista sobre el front d'Aragó acabarà el 20 d'abril amb l'ocupació de totes les comarques i poblacions tarragonines situades en el marge dret de l'Ebre, provocant una primera onada de desplaçats catalans. Ràpidament, la repressió franquista jutjarà i executarà 47 veïns d'aquesta zona recentment ocupada. Poc després, aquestes castigades terres patiran els 114 dies de combat en quals es desenvoluparà la batalla de l'Ebre.

La propera setmana...
CONCA DE BARBERÀ
La doble repressió a Solivella i les execucions dels alcaldes de l'Espluga, Santa Coloma, Conesa...